

Educație muzicală

Manual pentru clasa a V-a

5

CUPRINS

UNITATEA 1 • CÂNT VOCAL ȘI INSTRUMENTAL	7	UNITATEA 4 • ELEMENTE DE LIMBAJ MUZICAL. RITMUL	49
Deprinderi specifice de cânt vocal – respirație, emisie vocală	8	Duratele de pătrime și de optime	50
Gesturi dirijorale (tactarea măsurilor, pregătirea intrării)	10	Pauzele de pătrime și de optime	51
Elemente de tehnică instrumentală	11	Măsura de doi timpi	52
Instrumente cu clape	11	Durata de doime și pauza de doime	54
Instrumente de percuție	12	Măsura de patru timpi	56
<i>Recapitulare</i>	14	Durata de notă întreagă și pauza de notă întreagă	58
<i>Evaluare</i>	16	Durata de șaisprezecime și pauza de șaisprezecime	60
UNITATEA 2 • ELEMENTE DE LIMBAJ MUZICAL. MELODIA	17	Punctul de prelungire	62
Notația înălțimilor de note în cheia sol	18	Legato de prelungire și legato de expresie	63
Sunetele și notele de la do ¹ la do ²	18	Măsura de trei timpi	64
Sunetele și notele re ² , mi ² , fa ² , sol ²	21	<i>Recapitulare</i>	66
Sunetele și notele si , la , sol scrise sub portativ	22	<i>Evaluare</i>	68
Profilul melodic	24	UNITATEA 5 • ELEMENTE DE FOLCLOR (II)	69
Tonul și semitonul	25	Tradiții și obiceiuri de Florii	70
Gama Do Major	27	Tradiții și obiceiuri de Paște	71
Gama la minor	29	Călușul	73
Gama Do Major <i>versus</i> gama la minor	30	Dansuri populare	75
<i>Recapitulare</i>	31	<i>Recapitulare</i>	77
<i>Evaluare</i>	34	<i>Evaluare</i>	78
UNITATEA 3 • ELEMENTE DE FOLCLOR (I)	35	UNITATEA 6 • INTERPRETAREA	79
Tradiții și obiceiuri de Crăciun	36	Termeni de mișcare	80
Tradiții și obiceiuri de Anul Nou	40	Termeni de nuanță	82
Plugușorul	40	Accentul în interpretare	84
Sorcova	40	Notația semnelor de repetiție și a voltelor	85
Sorcova la noi	41	<i>Recapitulare</i>	87
Alte obiceiuri de Anul Nou	41	<i>Evaluare</i>	88
Dansuri populare	42	UNITATEA 7 • TIMBRUL VOCAL ȘI INSTRUMENTAL	89
Hora	42	Timbrul vocal și instrumental	90
Sârba	44	Instrumente muzicale ale orchestrei simfonice	90
Brâul	46	Ansambluri instrumentale	91
Țărăneasca	46	Organizarea instrumentelor în orchestra simfonică	91
<i>Recapitulare</i>	47	Diferențierea tipurilor de voce umană	92
<i>Evaluare</i>	48	<i>Recapitulare</i>	93
		<i>Evaluare</i>	94
		Recapitulare finală	95
		Evaluare Finală	96

CÂNT VOCAL ȘI INSTRUMENTAL

„Muzica este un grai în care se oglindesc, fără puțință de prefăcătorie, însușirile psihice ale omului și ale popoarelor.”

George Enescu (1881–1955)

Amintește-ți din clasa a IV-a regulile de cântare vocală. Ce reguli respectă copiii din imagine?

- Care sunt regulile de cântare vocală învățate în clasa a IV-a?
- Cum trebuie să respiri în timpul cântării?
- La ce instrument ți-ar plăcea să cânți? De ce ai ales acest instrument? Ce știi despre acest instrument?

- Respirație, emisie vocală
- Gesturi dirijorale (tactarea măsurilor, pregătirea intrării)
- Elemente de tehnică instrumentală – emisie, intonație
- Elemente de relaționare a muzicii cu contextul cultural în care a fost creată

Competențe specifice: 1.1, 1.2, 3.1, 3.2.

Amintește-ți

- De ce este necesar să stai cu spatele drept în timp ce cânti?
- De ce trebuie să ții gura larg deschisă și rotundă?
- Ce se întâmplă dacă inspiri insuficient aer atunci când cânti?
- Exercițiile de respirație și de cânt au rolul de a pregăti și de a încălzi corzile vocale pentru a avea o intonație corectă și o emisie frumoasă și îngrijită.

Știi că ...

Respirația corectă în timpul cântatului are beneficii asupra sănătății:

- asigură un nivel crescut de oxigen în sânge;
- îmbunătățește circulația și starea de spirit;
- crește capacitatea pulmonară datorită respirației profunde;
- îmbunătățește sistemul imunitar;
- relaxează.

Exersează

- Stând în poziție relaxată, cu spatele drept, inspiră adânc pe nas și eliberează aerul pe gură numărând de la 1 la 8, apoi de la 1 la 10. Mâna dreaptă va sta pe abdomen și se va mișca în sus, odată cu inspirația, și în jos, odată cu expirația. Pentru a cânta ai nevoie de o respirație abdominală, care îți permite să inspiri mai adânc și să umpli plămânii cu aer mai profund.

Învăț să înveți

Pentru o respirație corectă în timpul cântatului, urmează pașii de mai jos:

1. Postura

Ține spatele drept, umerii relaxați, bărbia paralelă cu solul. Postura aceasta te va ajuta să-ți antrenezi respirația și susținerea în modul cel mai eficient pentru corpul tău.

2. Inspirație profundă

Exersează inspirația în oglindă, ca să observi cum burta se extinde în afară, datorită aerului inspirat. Evită ridicarea umerilor!

3. Expirație lentă

Ține o mână pe abdomen; în timp ce expiri lent, vei simți cum burta se va retrage înăuntru.

Exersează

- Pentru o respirație bună, din poziția culcat, pune o carte pe abdomen în locul mâinilor. Acest lucru adaugă greutate și ajută respirația să fie mai pronunțată pe măsură ce inhalezi. Încearcă, de asemenea, să ridici cartea în timp ce inspiri, să o ții timp de cinci secunde și apoi să o cobori lent când expiri tot aerul. Repetă de 5-6 ori acest exercițiu.

Atelier de sunete

Ai nevoie de un borcan umplut pe jumătate cu apă și de un pai. Introdu paiul în borcanul cu apă și suflă producând bule de apă. Apoi suflă din nou, emițând în același timp sunete diferite sau o vocaliză.

Acest exercițiu de respirație cu buzele strânse contribuie la oxigenarea plămânilor, are rolul de a relaxa corzile vocale și de a crește rezistența la efortul vocal.

Știi că ...

O emisie vocală bună poate fi controlată în fața flăcării unei lumânări. Dacă în momentul emiterii sunetului vei avea o poziție rotunjită a gurii, în forma vocalei O, flacăra lumânării se va apleca, dar nu se va stinge.

- Intonează pe o singură respirație următoarele exerciții de încălzire a vocii. Începe prin a cânta acest exercițiu cu gura închisă (exercițiu mut), apoi cu gura deschisă.

- Exersează deschiderea corectă a gurii și respirația pe această vocaliză:

Reține

Sunetele emise de vocea umană sunt produse prin vibrația corzilor vocale. Pentru a cânta corect, trebuie să respecti următoarele reguli:

- Ține spatele drept pentru a putea respira ușor.
- Inspiră adânc și expiră lent, eliberând aerul treptat.
- Ține gura deschisă pe verticală, cu buzele ușor rotunjite (imagineați-vă un ou în poziție verticală), pentru o emisie bună. Numai pentru vocalele **i** și **u** deschiderea gurii este mai mică, dar forma este aceeași.
- Nu forța vocea când cânti. Tăria exagerată distruge vocea și face sunetul emis să se audă forțat.

Exersează

- Intonează *Imnul Național al României* respectând regulile de cântare corectă. Dozează aerul obținut prin inspirație, astfel încât să îți ajungă până la sfârșitul versului. Inspirație din nou la sfârșitul fiecărui vers.
- Înregistrează cu telefonul mobil prima strofă din imnul cântat de tine. Ascultă înregistrarea, evaluează modul în care ai cântat împreună cu colegii tăi. Intonează din nou prima strofă ținând cont de observațiile făcute.
- Procedează în același mod pentru fiecare strofă.

Audiază

Ascultă pe internet *Imnul Național al României*. Urmărește în timpul audiției cum sunt respectate regulile de cântare corectă învățate.

Muzica în context cultural-istoric*

Imnul Național al României are la bază poemul „Un răsunet”, scris de poetul Andrei Mureșanu, redactat și publicat în timpul Revoluției de la 1848 din Transilvania. Gheorghe Ucenescu, unul dintre elevii lui Anton Pann, îi recomandă poetului această melodie pentru versurile sale. Imnul a fost cântat pentru prima oară la Brașov. A fost foarte drag românilor și le-a insuflat curaj în momentele cruciale ale istoriei lor, în Războiul de Independență din 1877–1878, în Primul și în al Doilea Război Mondial.

* context cultural-istoric – ansamblu de împrejurări determinat de evenimente culturale sau istorice importante, care au influențat apariția unor lucrări muzicale.

GESTURI DIRIJORALE (TACTAREA MĂSURILOR, PREGĂTIREA INTRĂRII)

Pentru a începe cântarea în același timp cu colegii tăi și pentru a vă sincroniza în timpul cântării trebuie să urmărești gesturile dirijorului care sunt niște semne cunoscute pretutindeni.

Știi că ...

... marele dirijor Sergiu Celibidache impresiona publicul prin forța și expresivitatea mișcării mâinilor?

Exersează

- Intonează exercițiul de încălzire a corzilor vocale. Privește la dirijor pentru a ataca și încheia în același timp fiecare silabă.

Cântă

A plecat la școală Nițu

Muzica: Nelu Ionescu

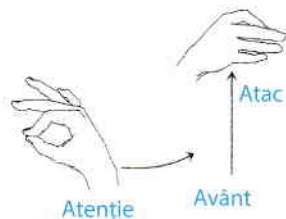
Potrivit

A ple - cat la școa - lă Ni - țu Tot cân - tând și flu - ie - rând
 Nu - mai chei și por - ta - ti - ve Nu - mai no - te

1.

2.

a - re-n gând. Re, re, re, re, mi, do, do, do, re, re, re, re, mi, do, do.

Reține

- Momentul de începere a cântării denumit **intrare** este compus din două părți: **inspirația** – la gestul de avânt executat de dirijor și **emisia** – la gestul acestuia de atac.
- Pentru ca piesa să fie cântată în viteza dorită de dirijor, acesta va tacta o măsură înainte de momentul începerii cântării.

Audiază

Ascultă și vizionează pe internet *Bolero*, de Maurice Ravel. Notează în caiet gesturile cele mai sugestive folosite de dirijorul Sergiu Celibidache.

Exersează

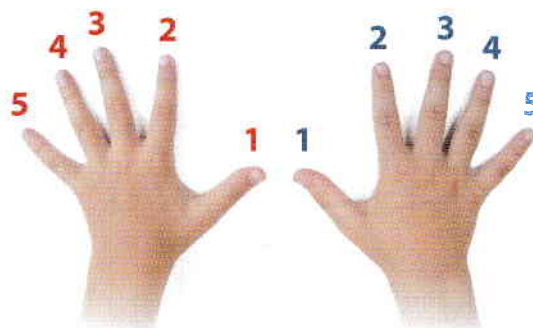
- Intonează cântecul de mai sus urmărind gesturile dirijorului.
- Amintește-ți din clasa a IV-a tactarea măsurilor și dirijează cântecul folosind gesturile prezentate la rubrica *Reține*.

ELEMENTE DE TEHNICĂ INSTRUMENTALĂ

INSTRUMENTE CU CLAPE

Instrumente cu clape sunt pianul, orga, orga electronică, clavieta etc. Toate acestea au un element comun: **claviatura**. Aceasta reprezintă totalitatea clapelor albe și negre ale instrumentului respectiv. Sunetele sunt produse prin apăsarea clapelor și urcă în înălțime de la stânga la dreapta.

Reține

Pentru a cânta, urmărește numerotarea degetelor din imaginea alăturată.

Observă modul în care se schimbă degetele.

- *La mâna dreaptă:* de la 1 la 3, apoi degetul 1 trece pe sub degetul 3 pentru a continua până la **do²**.
- *La mâna stângă:* de la 5, 4, 3, 2, 1, apoi degetul 3 trece pe deasupra degetului 1 pentru a continua până la **do²**.

Exersează

- Urmărește pe varianta digitală a manualului filmul care îți arată cum să cânti la pian sunetele de la **do¹** la **do²**.
- Execută acest exercițiu cu fiecare mână în parte.

- Execută la un instrument cu clape cântecul *Cânt cu prietenii mei*. Urmărește digitația notată sub portative pentru mâna dreaptă și pentru mâna stângă.

Cânt cu prietenii mei

x - bătăi din palme ♩ - bătăi din picior

1 1 2 3 1 2 5 3 1 1 2 3 1 2 5 1 3 4 3
 5 5 4 3 5 4 1 3 5 5 4 3 5 4 1 5 2 1 2
 Am mulți pri - e - teni Un, doi, trei Cântă și tu a - cum cu ei O me-lo-
 2 1 3 4 3 2 1 3 1 2 3 5 4 3 3 2 1
 3 4 2 1 2 3 4 2 4 3 2 1 2 3 3 4 5
 di - e cu bu-cu - ri - e Cântă a - șa: Tra, la, la, Tra, la, la.

Versurile și muzica: Florentina Chifu

INSTRUMENTE DE PERCUȚIE

Instrumentele de percuție au rolul de a susține linia ritmică a unei piese. Aceste instrumente sunt ușor de procurat și de folosit. Dintre acestea, cele mai cunoscute sunt tobele, tamburinele, maracasale. Poți încerca să construiești singur instrumente de percuție, din diferite ambalaje (sticle, borcane, cutii) umplute cu boabe de orez, de fasole, de mazăre sau de grâu.

Instrumentele de percuție produc sunete atunci când instrumentistul le atinge, le scutură sau le lovește. Aceste tehnici pot fi aplicate și asupra corpului uman. Bătăile din palme, din picioare, bătăile pe coapse, pocnetele din degete, clic cu limba în cerul gurii poartă denumirea de percuție corporală.

Exersează

- Intonează cântecul și acompaniază la tamburină folosind duratele de note de pe linia ritmică (scrisă cu roșu sub portativ).
- Intonează cântecul și acompaniază cu percuție corporală (bătăi din palme, pocnete din degete) sau cu tobița, folosind duratele de pe linia ritmică.

Bim, bom
(după auz)

Cor

Vioi

Tamburină

- Ascultă piesa pe varianta digitală a manualului. Intonează cântecul și acompaniază cu percuție corporală (bătăi din palme sau pocnet din degete), după modelul dat.

Lucrăm împreună

Împărțiți-vă în trei grupe și executați cântecul astfel:

- prima grupă va intona cântecul;
- a doua grupă va executa linia ritmică prin bătăi din palme;
- a treia grupă va executa linia ritmică la tamburină sau tobă.

Schimbați rolurile între voi când repetați cântecul.

Lucrăm împreună

Corul este un grup de persoane care cântă împreună, sub conducerea unui dirijor.

Corul are efecte benefice asupra dezvoltării abilităților de a cânta, dar îmbunătățește și relațiile sociale. S-a dovedit că toți copiii care cântă în cor au o memorie mai bună și un nivel de creativitate ridicat. Copiii implicați într-o activitate muzicală reușesc să fie mai buni la matematică sau la lectură, au un vocabular mai bine dezvoltat, spirit critic și autocritic. Este foarte important pentru un copil să facă parte dintr-un grup cu care să relaționeze atât de frumos cum doar prin muzică este posibil.

Iată pașii pe care trebuie să-i urmați pentru a realiza corul clasei voastre.

1. ALEGEȚI UN NUME

Alegeți un nume care să vă reprezinte. Poate fi un nume inspirat de muzică și de activitățile voastre preferate. Numele corului poate să reflecte și însușiri specifice elevilor din clasa voastră.

2. CREAȚI UN AFIȘ

Realizați un afiș pentru promovarea corului clasei voastre. Inserați fotografiile cu membrii corului și adăugați numele lor. Formulați un scurt enunț motivațional despre cor.

3. CREAȚI O INSIGNĂ

Creați o insignă din carton sau alte materiale, care să certifice faptul că sunteți coriști.

4. ALEGEȚI UN REPERTORIU

Realizați împreună cu profesorul vostru de *Educație muzicală* o listă cu piesele pe care ați vrea să le învățați. Adăugați și cântece dedicate unor personalități ale istoriei și culturii noastre.

5. STABILIȚI PROGRAMUL REPETIȚIILOR

Stabiliți o zi sau două din săptămână pentru a vă întâlni să învățați cântecele alese. Prezența la repetiții este foarte importantă pentru realizarea unui program artistic de calitate.

6. PROGRAMATI EVENIMENTELE LA CARE VEȚI PARTICIPA

În funcție de evenimentele programate la nivelul școlii și al comunității, puteți să vă exprimați dorința de a participa cu piese adecvate pregătite de voi.

Țineți cont de criteriile prezentate în tabelul de mai jos pentru a realiza ceea ce v-ați propus.

Contribuția elevului	Gradul de cooperare	Produsul	Prezentarea produsului
Contribuția la discuțiile de grup	Lansarea de idei relevante	Afișul/Insigna este potrivit(ă) cerințelor	Prezentarea pe scurt a proiectului
Îndeplinirea sarcinilor	Încurajarea celorlalți membri	Afișul/Insigna este sugestiv(ă)	Argumentare clară
Autoevaluarea modului de lucru	Argumentarea propriei idei	Afișul/Insigna arată deosebit	Formularea unor concluzii